

правоохоронців в аспекті адміністративно-правових, кримінально-процесуальних, оперативних форм діяльності.

Організаційна конструкція, яка поєднує зусилля у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, повинна мати чітко визначений зв'язок з механізмом реалізації антикорупційної стратегії, функціональність якого забезпечується шляхом розробки політики, стратегії та доктрини профілактики правопорушень.

Список використаних джерел

1. Засади Державної антикорупційної політики в Україні (антикорупційна стратегія) на 2020–2024 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kabinet-ministriv-shvaliv-proekt-antikorupciynoi-strategiyi-na-2020-2024-roki-rozroblenij-nazk>.

2. Мельник В. І. Правові та організаційні засади забезпечення громадського порядку в сільській місцевості: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. К., 2018. 273 с.

3. Про затвердження плану заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серп. 2012 р. № 767. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/767-2012-%D0%BF>.

4. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

Микитчик Андрій Васильович,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИЙ ПОВЕДІНЦІ В СУСПІЛЬСТВІ

Корупція – складне і багатопланове соціально-правове негативне явище сучасного життя українського суспільства. Цим явищем вражені всі сфери державного і суспільного буття. Тому суспільство зацікавлене у напрацюванні дієвих механізмів щодо нейтралізації негативних соціальних наслідків даного явища. Для такої діяльності кожна держава розробляє достатню або необхідну кількість заходів, спрямованих на нейтралізацію шкідливих наслідків корупції.

Одним з найбільш небезпечних різновидів корупції є корупція в системі державного управління. Її небезпека зумовлюється тим, що вона стає невід'ємним елементом функціонування держави, що не тільки породжує істотні диспропорції в системі управління державних інститутів, а й впливає на формування суспільної свідомості, призводить до втрати довіри населення до влади, віри в здатність держави захистити його права і свободи. Ураження корупцією владних структур неминуче спричиняє зниження ролі держави як регулятора

економічних і соціальних процесів, домінування девіантної поведінки на всіх рівнях функціонування соціосистеми.

До числа необхідних заходів, що стримують розвиток негативних тенденцій корупції, в більшості сучасних держав відносяться спеціальні або спеціально-кримінологічні заходи запобігання, що здійснюються спеціально уповноваженими суб'єктами запобігання і спрямовані в першу чергу безпосередньо на нейтралізацію (усунення, ліквідацію, локалізацію, обмеження сфери розповсюдження) причин і умов, що детермінують це негативне соціально-правове явище.

Хоча спеціально-кримінологічні заходи запобігання корупції в сучасному суспільстві значно менш ефективні, ніж загально-соціальні, але й від них відмовлятися не слід. Як свідчить зарубіжний і вітчизняний історичний досвід протидії корупції, саме при максимальній ефективності припинення корупційних правопорушень з боку державних органів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, при обов'язковому дотриманні інших антикорупційних заходів, розроблених фахівцями, ймовірність їх реалізації в суспільстві стає значно нижче.

Ефективна діяльність правоохоронних органів у сфері протидії корупції збільшує ступінь ризику настання негативних соціально-правових наслідків для особи, яка вступає в корупційні відносини. Така діяльність правоохоронних і контролюючих органів може служити додатковим соціально-психологічним бар'єром на шляху поширення корупції в суспільстві.

Спеціальні заходи протидії або запобігання корупції, на наш погляд, повинні включати в себе кілька етапів. По-перше, необхідно проведення комплексних наукових кримінологічних досліджень з даної проблематики, які передбачають довгостроковий прогноз розвитку корупції в сучасному суспільстві. По-друге, необхідна підготовка комплексних загальнодержавних і місцевих антикорупційних програм і проєктів нормативно-правових документів щодо її запобігання, а також інші заходи, що формують єдину антикорупційну стратегічну політику держави. По-третє, необхідне сприйняття і подальше розумне виконання вже прийнятих нормативно-правових актів у сфері боротьби з корупцією. По-четверте, необхідно вдосконалювати діяльність судів і вживати заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо запобігання, виявлення, припинення і розслідування корупційних дій і справедливе покарання винних. По-п'яте, необхідна ефективна взаємодія між різними спеціалізованими підрозділами як всередині держави, так і на міжнародному рівні. Адже протидія корупції всередині однієї держави буде мало ефективною, якщо на території сусідніх держав для корупціонерів є реальна можливість переховуватись або уникнути кримінальної відповідальності і покарання. Користуючись такою нагодою, більшість високопоставлених корупціонерів, викритих або притягнутих до кримінальної відповідальності, переховуються від кримінального

переслідування за кордоном, забезпечуючи власну безпеку та безпеку своїх співучасників. При цьому обов'язково з їх боку таке правомірне і обґрунтоване кримінальне переслідування видається за «модне» сьогодні «незаконне переслідування» або «утиск» за політичні погляди чи переконання, висловлені публічно в засобах масової інформації відносно політичних опонентів.

На наш погляд, зазначені науково - обґрунтовані і послідовні спеціально-кримінологічні заходи протидії корупційній поведінці в повній мірі відповідають вимогам, спрямованим на зниження криміналізації сучасного суспільства. Слід мати на увазі, що протидія корупції в суспільстві не може розраховувати на її повне викорінення або ліквідацію. Як свідчить міжнародний і вітчизняний історичний досвід, що таке викорінення немислиме і неможливе.

Важливе місце в системі спеціальних заходів щодо запобігання корупції має займати забезпечення ефективного фінансового контролю за діяльністю суб'єктів державного управління, як посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, так і громадян, а також політичних громадських організацій. Але доводиться констатувати, що при наявності достатньої правової бази для такого виду заходів соціального контролю щодо вищих посадових осіб держави, будь-яких опублікованих офіційних статистичних відомостей про отримані результати та вжиті заходи щодо їх реалізації в органах державної влади та місцевого самоврядування відсутні.

Отже, спеціалізованим правоохоронним органам і суспільству необхідно в найближчій перспективі прийняти достатні заходи щодо забезпечення відкритості інформації про порушення антикорупційних норм.

У представленій роботі розглянуті не всі питання, пов'язані зі спеціальним запобіганням корупції. У ній лише дано авторське бачення деяких з них, а тому їх пошук, аналіз і пояснення є підґрунтям для нових кримінологічних досліджень, присвячених спеціальному запобігання корупційної поведінки в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Корупційна злочинність в Україні: сучасний стан, детермінанти та запобігання: навч. посіб. / автор. кол.: В.В. Василевич, О.М. Джужа, О.Г. Колб, О.І. Колб, Н.В. Кулакова, Ю.О. Левченко, А.В. Микитчик, С.І. Мінченко, С.А. Мозоль, Т.В. Миронюк, Г.С. Поліщук, Е.В. Расюк, А.В. Савченко; за ред. проф. О.М. Джужи та доц. Е.В. Расюка. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 340 с.

2. Кримінологія: підручник [Текст] / О.М. Джужа, В.В. Василевич, В.В. Черней, С.С. Чернявський та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В. Чернея; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужі. Київ: ФОП Масляков, 2020. 612 с.